Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна всеукраїнська музична спілка
Дніпровська академія музики

ISSN 2522-9168 (Online)
ISSN 2522-915X (Print)
DOI 10.33287/2220232

Музикознавча думка Дніпропетровщини

Випуск 25 (2, 2023)

Дніпро
ГРАНІ
2023

УДК 78.072
М 90

Друкується за рішенням Вченої Ради Дніпровської академії музики
Протокол № 2 від 02.11.2023 р.

Редакційна колегія / Editorial Board:

ВЕЙС Єрней – доктор мистецтвознавства, професор Люблянської академії музики (м. Любляна, Словенія), голова редакційної колегії; **МОРГЕНШТЕРН Ульріх –** д-р мист., проф. Віденського університету музики та виконавських мистецтв (м. Відень, Австрія); **КЕННЕТ Сміт** – доктор філософії, професор, директор відділу післядипломних досліджень Ліверпульського університету мистецтв (м. Ліверпуль, Велика Британія); **АМБРАЗЯВІЧЮС Рітіс –** д-р гуман. наук (етномуз.), проф. Литовської академії музики і театру (м. Вільнюс, Литва); **ХЕЛЬБІГ Адріана –** д-р мист., проф. Пітсбургського університету (м. Пітсбург, США); **ПЕТРАУСКАЙТЕ Дануте –** д-р мист., проф. Литовської академії музики і театру (м. Вільнюс, Литва); **ПАРНКУТТ Річард** – д-р мист., проф., директор центру систематичного музикознавства (м. Грац, Австрія); **КОСТКА Віолетта –** д-р мист., проф. Гданської академії музики ім. С. Манюшко (м. Гданськ, Польща); **ЛЬООС Хельмут –** д-р мист., проф. Лейпцігського університету (м. Лейпциг, Німеччина); **ПЕТРОШІЄНЕ Ліна –** д-р гуман. наук (етномуз.), проф. Клайпедського університету (м. Клайпеда, Литва); **ЙОВАНОВІЧ Єлена –** д-р мист., стар. наук. співробітник Сербської академії наук і мистецтв (м. Белград, Сербія); **БАЛЬСИС Рімантас –** д-р гуман. наук (етнологія), проф. Клайпедського університету (м. Клайпеда, Литва); **СЛЮЖИНСКАС Рімантас –** д-р гуман. наук (етномуз.), проф. Литовської академії музики і театру (м. Вільнюс, Литва); **БЕРЕГОВА О.М. –** д-р мист., проф., проф. каф. «Історія та теорія музики» Дніпр. академії музики (м. Дніпро); **КАЛАШНИК М.П. –** д-р мист., проф., проф. каф. «Історія та теорія музики» Дніпр. академії музики (м. Дніпро); **ШАБАНОВА Ю.О. –** д-р філос. наук, проф., зав. каф. «Філософії та педагогіки» Нац. гірничого універ. (м. Дніпро); **ЩІТОВА С.А. –** канд. мист., доц., зав. каф. «Історія та теорія музики» Дніпр. акад. музики (м. Дніпро); **ВАРАКУТА М.І. –** канд. мист., доц., проф. кафедри «Історія та теорія музики» Дніпр. акад. музики (м. Дніпро); **ТУЛЯНЦЕВ А.А. –** канд. мист., доц., зав. каф. «Вокально-хорове мистецтво» Дніпр. акад. музики (м. Дніпро); **КУПІНА Д.Д. –** канд. мист., доц., проф. кафедри «Історія та теорія музики» Дніпр. акад. музики (м. Дніпро); **СЛАВСЬКА Я.А. –** канд. пед. наук, доц., проф. каф. «Соц.-гуман. дисц.» Дніпр. акад. музики (м. Дніпро); **ГРОМЧЕНКО В.В. –** д-р мист., проф., проректор з наукової, творчої та міжнародної діяльності Дніпр. акад. музики (м. Дніпро), редактор-упорядник.

М 90 Музикознавча думка Дніпропетровщини: Збірник наук. статей. Дніпро: ГРАНІ, 2023. Вип. 25 (2). 222 с.
Musicological Thought of Dnipropetrovsk region: Compilation of the scientific articles. Dnipro: GRANI, 2023. Issue 25 (2). 222 p.

Двадцять п'ятий випуск збірника наукових статей «Музикознавча думка Дніпропетровщини» продовжує серію публікацій, що є результатом наукової діяльності, насамперед, викладачів та аспірантів Дніпровської академії музики. До збірки також увійшли праці науковців, дослідницька діяльність яких пов'язана з дніпропетровським регіоном.

The twenty fiveth issue of the collection scientific articles «Musicological Thought of Dnipropetrovsk region» is continues the series of publications, which generates the results of scientific activity, first of all, from teachers and graduate students of Dnipro Music Academy. The works of researchers, whose studying activities in certain extent binding with Dnipropetrovsk region, have come also into the compilation.

Згідно з наказом МОН України № 886 від 02.07.2020 р.
збірник «Музикознавча думка Дніпропетровщини»
внесено до переліку наукових фахових видань України – категорія «Б»
(галузь «Мистецтвознавство», спеціальність 025 «Музичне мистецтво»)

Наукометричні бази, в яких зареєстровано збірник:
Crossref, CiteFactor, Cosmosimpactfactor, Academic Resourse Index ResearchBib, Journal Factor (JF), International Innovative Journal Impact Factor (IIJIF), General Impact Factor
The DOI for all this scientific compilation 10.33287/2220232

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ, № 22884-12784Р від 28.08.2017 р.
За достовірність викладених фактів і коректність цитування відповідальність несуть автори статей

УДК 78.072
© Дніпровська академія музики, 2023
© ГРАНІ, 2023

UDC 78.071.2
DOI 10.33287/222338

Яценко Галина Володимирівна,
аспірантка кафедри мистецтвознавства
та методики музичного мистецтва
Тернопільського національного педагогічного
університету ім. В. Гнатюка
тел. (098) 855 - 02 - 75
e-mail: galinayatsenko@ukr.net
https://orcid.org/0009-0005-2380-3759

Водяний Богдан Остапович,
кандидат мистецтвознавства, професор,
заслужений діяч мистецтв України,
завідувач кафедри музикознавства
та методики музичного мистецтва
Тернопільського національного педагогічного
університету ім. В. Гнатюка
тел. (067) 350 - 86 - 57
e-mail: labdsto@gmail.com
https://orcid.org/ 0000-0003-2723-7393

СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ДУХОВНИХ ПІСЕНЬ
(на матеріалі діяльності хорового ансамблю молодіжного духовного театру-студії «Воскресіння»)

Метою статті є розкриття стильових особливостей сучасних українських духовних пісень, на прикладі репертуару хорового ансамблю Молодіжного духовного театру-студії «Воскресіння» Місійного центру Редемптористів міста Тернополя. **Методи дослідження**. У статті використано метод комплексного аналізу музичного тексту, а також ретроспективний та стильовий науково-дослідницькі методи. **Наукова новизна** дослідження полягає в тому, що у цій статті вперше здійснено стилістичний аналіз сучасних духовних пісень з оригінального репертуару хорового ансамблю МДТ «Воскресіння», на основі текстологічного та музично-теоретичного аналізу. **Висновки**. У статті висвітлено системну цілісність стильових ознак сучасних духовних пісень, які проявляються через сукупність мелодико-інтонаційних констант, характерних для виконання

хорового ансамблю «Воскресіння» (поєднання інтонаційно-стильових особливостей традиційних духовних піснеспівів та сучасної пісні, стилістика музичного супроводу, використання характерних ритмічних побудов, хорових підголосків тощо). В авторських оригінальних духовних піснях хорового ансамблю органічно співіснують засоби сучасної музичної мови та глибокі філософсько-екзистенційні тексти. У розкритті образного змісту пісні, її ідеї і тематики, використовується онтологічний підхід, що характеризує ще одну особливість виконавського стилю цього колективу. Стилістичні особливості сучасних духовних пісень потребують подальшого вивчення з метою популяризації їх в контексті сучасного духовно-мистецького культурного простору.

Ключові слова: сучасна українська духовна пісня, репертуар хорового ансамблю «Воскресіння», духовні пісні, стиль, стильові ознаки, виконавські особливості.

Yatsenko Halyna, Ph.D. student at the Department of Musicology and Methodology of Musical Art Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk

Vodyany Bogdan, Candidate of Arts, Professor, Honored Artist of Arts Ukraine, Head of the Department of Musicology and Methodology of Musical Art at Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk

Stylistik features of contemporary Ukrainian spiritual songs (based on the activities of the choir ensemble of the youth spiritual theater-studio «Voskresinnya»)

The purpose of the scientific article is to reveal the stylistic features of contemporary Ukrainian sacred songs, on the example of the repertoire of the choral ensemble of the Youth Spiritual Theater-Studio „Voskresinnya" of the Redemptorist Mission Center in Ternopil. **Research methods:** the scientific characterized article uses methods of complex analysis of musical text, retrospective and stylistic methods. **The scientific novelty** of the represented study is that this article is the first to provide a stylistic analysis of contemporary sacred songs from the original repertoire of the „Voskresinnya" choral ensemble based on textual, musical, and theoretical analysis. **Conclusions.** The submitted scientific article highlights the systemic integrity of the stylistic features of modern sacred songs, which are manifested through a set of melodic and intonational constants characteristic of the performance of the „Voskresinnya" Choir Ensemble (a

combination of intonational and stylistic features of traditional sacred chants and modern songs; stylistics of musical accompaniment; use of characteristic rhythmic constructions, choral sublimations, etc.) In the author's original spiritual songs of the choir ensemble, the means of modern musical language and deep philosophical and existential texts organically coexist. The ontological approach is used to reveal the figurative content of the song, its idea and theme, which characterizes another feature of the performance style of this ensemble.

The key words: contemporary Ukrainian spiritual song, repertoire of „Voskresinnya" spiritual songs, style, stylistic features, text, performance characteristics.

Постановка проблеми. Сучасна українська духовна пісня – явище відносно молоде, цікаве і ще мало досліджене. Початком її розвитку можна вважати 1991 рік – період відновлення незалежності України, коли після багатьох років радянської атеїстичної політики активізувався інтерес до релігії, національно-культурної ідентичності та духовних цінностей. У цей час в Україні відбуваються процеси духовного піднесення, наша країна пройшла ряд трансформацій, які суттєво вплинули на її духовний розвиток. Ці процеси резонують із різними аспектами суспільного життя в Україні. Питання духовного піднесення є складним, багатогранним та відображає динаміку українського суспільства із його екзистенційним прагненням до глибшого розуміння світу та себе у ньому. Забезпечення вирішення духовних потреб тогочасного суспільства здійснювалося, в тому числі, через Українську Церкву, яка перебувала на етапі свого відродження, а також через духовно-мистецькі, культурно-просвітницькі осередки, які своєю діяльністю спонукали до пізнання та усвідомлення національної історії, культури та духовності українського народу.

Для української мистецтвознавчої науки, зокрема музикознавства, у цей період також актуалізуються нові тематичні напрямки досліджень, які вже звільнялися від чужої для української національної музичної культури радянсько-московської методології, що відразу розширило базові можливості для вивчення духовних музичних жанрів.

До цього часу в Україні уже існували дослідження в цій царині, до висвітлення духовних піснеспівів скеровували свою наукову думку М. Грушевський, І. Франко, Б. Кудрик, В. Гнатюк, М. Возняк, О. Шреєр-Ткаченко, О. Колеса, О. Кошиць, та ін. Тривалий час

вивчення духовнопісенної спадщини переживало застій. Попри те, з набуттям Україною незалежності, почали з'являтися нові наукові розвідки, де предметом уваги стала українська духовна пісня, таких авторів, як: Л. Корній, О. Гнатюк, Л. Костюковець, Н. Герасимової-Персидської, Ю. Медведика, О. Зосім, та ін.

Актуальність дослідження полягає у висвітленні стильових особливостей сучасних українських духовних пісень. Формотворчими засадами для їх становлення були нові музичні тенденції, які стрімко інспірувалися в український культурний простір пострадянського періоду, а також потреба і актуальність духовно-релігійних практик. Українські духовні піснеспіви отримали нову форму вираження, з характерними стильовими ознаками сучасних, в т.ч. естрадних пісень того часу, розширивши при цьому коло свого побутування.

Стиль є особливою категорією не тільки теоретичного музикознавства, але й музичної культурології, що надає цій проблемі актуальності у різних історико-мистецьких параметрах її дослідження.

К. Зав'ялова, досліджуючи музикознавчі проблеми категорії стилю, розглядаючи його аспекти, окреслює найголовніші філософсько-естетичні поняття: «співвідношення історичного і логічного, світового і національного, фольклорного і авторського, індивідуального і загального, свого та чужого, старого і нового, традиційного і новаторського, теоретичного і практичного» [4]. Окремі із цих співвідношень властиві й сучасній українській духовній пісні, до прикладу: співвідношення світового та національного, де духовна пісня як явище національної музичної культури вбирає в себе світові тенденції художнього вираження. Сюди ж можна віднести і співвідношення старого і нового, традиційного і новаторського, з огляду на те, що духовна пісня уже декілька століть існує у християнській церковній традиції і не боїться нових перевтілень, які диктує сучасність. Сучасна українська духовна пісня знаходиться на стильових перетинах між традицією та новаторством. Співвідношення індивідуального і загального в духовній пісні простежується в духовних інтенціях окремої людини, чи то автора пісні, чи виконавця, і презентування їх аудиторії.

Огляд літератури. Сучасні дослідження української духовної пісні варто відзначити на прикладі таких праць: Л. Корній «Українська шкільна драма і духовна музика XVII – першої половини XVIII ст.», яка вийшла у 1993 р. [5]; «Українська духовна бароккова пісня»

О. Гнатюк (1994 р.) [3]; реферат Л. Костюковець «Із спостережень над історією розвитку різдвяних псалмів-колядок», тези якого були виголошені на конференції до 200-річчя «Богогласника» у Львові (1990 р.) [7]. Д. Матіяш, на матеріалах покаянних пісень, окреслює особливості поетики української барокової поезії [10]. Також зявляються публікації Н. Герасимової-Персидської, Ю. Медведика, О. Зосім та ін.

Цінний вклад у студіювання над українськими духовними піснеспівами здійснив Ю. Медведик, який досліджував їх від витоків і створив фундаментальну базу для подальшого вивчення. Одним із аспектів вивчення духовнопісенної спадщини серед його розвідок були жанрово-стильові особливості духовних пісень. «Вбираючи необхідну для розвитку жанру вкорінену у глибину століть музично-лексичну праоснову, духовна пісня стає ґрунтом культивування нових ідей, продиктованих реальним станом тогочасних суспільно-культурних відносин та релігійним світоглядом з одного боку, а з іншого – тут визріває та шліфується мелодика нового типу...» [11, 224]. Тут мова йде про творення духовної пісні XVII – XVIII ст. На розвиток сучасної української духовної пісні мали вплив ті ж фактори, лише на тлі культурного, суспільного, релігійного устрою періоду відновлення незалежності України.

Багаторічна творчість хорового ансамблю МДТ «Воскресіння» знайшла своє відображення у декількох наукових розвідках [1; 2], а також у публікаціях місцевих ЗМІ. Проте, стильові особливості сучасної духовної пісні не були в полі зору наукового зацікавлення дослідників.

Мета статті полягає у висвітленні стильових особливостей сучасних українських духовних пісень, зокрема з репертуару хорового ансамблю Молодіжного духовного театру-студії «Воскресіння».

Об'єктом дослідження є українська духовна пісня, а **предметом** – стильові особливості сучасних українських духовних пісень з репертуару хорового ансамблю Молодіжного духовного театру-студії «Воскресіння».

Виклад основного матеріалу. Молодіжний духовний театр-студія «Воскресіння» був організований у 1995 р. та функціонує до нині при Місійному центрі Редемптористів[1] м. Тернополя у храмі Матері Божої Неустанної Помочі. Чимало греко-католицьких парафій у Тернополі, вектор своєї душпастирської та духовно-просвітницької

практики спрямовують на піднесення духовності українського суспільства. МДТ «Воскресіння» став духовним осередком саме в такому напрямку. Діяльність молодіжного колективу гармонійно влилася у соціокультурний простір того часу, оскільки вона поєднувала театральні та концертні виступи з духовно-просвітницькими мистецькими програмами освітнього і виховного спрямування.

Визначаючи обриси власної концепції творчої діяльності, духовний театр обирає головним критерієм «істину духу». Духовний театр, як різновид сакральної творчості, був покликаний впливати на внутрішній моральний стан людини, формувати її світогляд, одночасно маючи відношення і приналежність до певної релігійної спільноти.

Редемптористи (від. лат. redemptor, що означає «Відкупитель, Ізбавитель». Редемптористи – католицький монаший орден, Чин Найсвятішого Ізбавителя (ЧНІ), який, у 1732 році заснував святий Альфонс де Лігуорі в місті Скаля на півдні Італії. В Україні редемптористи східного обряду працюють із 1913 року. Своїм існуванням тут вони завдячують митрополиту Андрію Шептицькому, який ознайомився зі служінням бельгійських Редемптористів серед українців та запросив їх на землі Києво-Галицької митрополії. Від тоді місіонери ЧНІ працюють в Україні. У 2013 році Редемптористи відзначали 100-літній ювілей своєї духовної праці на теренах України.

Перманентні зміни кадрів, що було пов’язано з віковими особливостями учасників, позаяк театр-студія іменує себе як «молодіжний». На зміну дорослим приходили нові молоді люди, ентузіасти, бажаючи стати частиною цієї духовно-мистецької родини. Кожен учасник своєю творчістю долучався до діяльності колективу, таким чином виконуючи місію мистецької творчості, яка полягає у тому, щоб здійснюючи свій щоденний духовний подвиг, допомогти людині прагнути до осягнення вершин духовності.

Творчий доробок Молодіжного духовного театру-студії «Воскресіння» налічує чимало вистав на християнську тематику, духовно-мистецьких програм, сценаріїв різноманітних духовних заходів, театралізованих дійств, святкування парафіяльних свят, концертів.

Особливістю МДТ «Воскресіння» є універсальність його акторів, котрі разом із навичками акторської майстерності, володіють також

знаннями із теорії і практики музичного виховання, професійно займаються вивченням вокалу, гри на музичних інструментах і хореографією. Завдяки цьому діяльність колективу характеризується різножанровістю духовно-мистецьких програм і широкими можливостями сценічної реалізації цікавих художніх ідей і творчих задумів.

Виокремлення малих виконавських одиниць в межах колективу – тріо, квартет, хоровий та інструментальний ансамблі, є ще однією характерною особливістю творчої діяльності «Воскресіння».

Провідною в духовно-мистецькій просвітницькій діяльності Молодіжного театру, незаперечно, є роль хорового ансамблю, який задіяний практично в усіх формах роботи колективу.

Хоровий ансамбль виник на базі МДТ «Воскресіння» і відігравав провідну роль у контексті його духовно-просвітницької діяльності. «Це зумовлювалось потребами і умовами праці, серед яких найважливішими були – спів св. Літургій, можливість побудови тематичних мистецьких програм на основі духовних хорових творів, мобільність щодо виступів на різних імпровізованих сценах та в організації конкретних поїздок» [1, 97]. Окрім пропагування духовних цінностей, хоровий ансамбль МДТ «Воскресіння» здійснює удосконалення професійного рівня виконавської майстерності. До його репертуару входять також і хорові твори сакральної музики українських композиторів (А. Веделя, Д. Бортнянського, М. Березовського, М. Лисенка, М. Леонтовича, К. Стеценка, та ін.), які звучать як на Літургії, так і на концертах духовної музики. Поряд у репертуарі присутні духовні хорові твори західноєвропейських композиторів, а також хорові обробки традиційних українських духовних пісень, котрі залучені до Служби Божої, хоча не є сакральними. Виконання творів вище переліченого репертуару вимагає високого рівня підготовки співаків і учасники хорового ансамблю це демонструють, позаяк більшість із них є студентами, або випускниками факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

За період свого функціонування хоровий ансамбль МДТ «Воскресіння» набув притаманної саме йому манери виконання, певного виконавського стилю, що зумовлено поєднанням духовної тематики репертуару із сучасними особливостями музичної мови.

Питання «стилю» стосується багатьох категорій, у музиці, зокрема. Л. Короткова визначає магістральні ознаки феномену стиль, та встановлює унікальність цього поняття. «Стиль – сукупність головних ідейно-художніх особливостей творчості майстра, які виявляються у типових для нього темах, ідеях, характерах, конфліктах, а також у різноманітності виражальних засобів, художніх прийомів» [6, 54]. Авторка виділяє стиль епохи, стиль конкретного виду мистецтва, стиль художньої школи (або напряму), національний стиль та стиль окремого митця.

В основі кожного стилю – творчість конкретної людини, яка є представником певної нації, певної епохи. Виконавський стиль, окрім технічних прийомів, включає в себе емоційну виразність, власну інтерпретацію, імпровізацію та персоналізацію, тобто особистий підхід до музичного вираження. Виконавський досвід хорового ансамблю МДТ «Воскресіння» – екзистенційні вираження кожного учасника, зокрема, духовне сходження молодої людини через покаяння, душевне очищення до відновлення і святості. Звісно, що цей шлях кожен проживає по-своєму, індивідуально, проте, фактором, що об’єднує виконавців при інтерпретації, слугує духовна пісня з її смислами. Індивідуальний духовний прояв кожного виконавця при формуванні художнього образу створює колективне свідоме для вираження прихованих у пісні концептів.

Окреме місце у репертуарі хорового ансамблю МДТ «Воскресіння» мають оригінальні твори, народжені у самому колективі «як відповідь на потребу осучаснення духовного хорового репертуару» [1, 98]. Розглянемо детальніше, для прикладу, декілька цих пісень, щоб окреслити їх стилістичні особливості.

Однією з перших у репертуарі МДТ «Воскресіння» була написана пісня «Великдень» на слова Є. Крименка. Автором музики є один із учасників першого складу колективу – Л. Чермак. Це піднесено-урочиста пісня естрадного характеру, яка оспівує найвеличніше свято для усіх християн – Воскресіння Христове, Великдень. Метафори поетичного тексту Є. Крименка вражають образністю вираження символіки свята («розгойдалися дзвони...», «мов писанка собор», «Воскресний грає дзвін»), семантичні структури поезії демонструють християнську символіку («в небеснім омофорі», «в іконах мерехтить», «Пасхальні ірмоси», «заквітчаним хрестом в Божественній долоні»).

Твір написаний для соло (сопрано) та хору, виконувався під супровід фонограми мінус, хоча може звучати й акапельно. Форма пісні – куплетно-варіаційна, де у першому куплеті виклад хорових партій служить гармонічним супроводом (хоровий вокаліз) для солістки, а у другому куплеті хор виконує вокаліз із підголосками, повторенням окремих фраз тексту соло («мов писанка», «весною», «життя і символ краси»...) у синкопованому ритмі, що, разом із тріолями в соло, надає пісні естрадного характеру. Загальнохоровий виклад теми звучить в останньому (третьому) куплеті, партія сопрано і альта – терція головної теми, виклад партій тенора і баса написаний відповідно до класичної гармонізації. Головна тема у солістки розпочинається скачком на квінту вгору на слово «Великдень», що відразу надає твору урочистості та піднесеності. Мелодична лінія соло плавна, в межах ч.4, ч.5, лише початки фраз розпочинаються скачками вгору на м.7, ч.8, м.6. У цьому творі використано класичні гармонічні звороти. Головна тональність – *B-dur*, у першому періоді першого і другого речення використано відхилення у паралельну тональність: гармонічний мінор *(g-moll)* і повернення в головну тональність, через II_7- D *(B-dur).*

Пісня «Воскресіння», слова М. Людкевич, музика Б. Водяного, стала своєрідною «візитівкою» хорового ансамблю, адже неодноразово ставала окрасою на концертних сценах та неодмінно звучить під час Літургій у Великодній період. Ця духовна пісня написана в куплетній формі (проста двочастинна форма куплету з повторенням другої строфи). Перші два куплети поезії пісні – своєрідні рефлексії на тему Воскресіння Христового «Воскресіння в душі й на устах, Воскресіння у всьому...», а завершується другий куплет одвічним питанням буття «О, людські несходимі путі, де ж та праведна жде нас дорога?». Текст третього куплету має молитовно-патріотичний характер: «Щирим серцем у молитві святій ми випрошуєм в Бога єдине – щоб для щастя нових поколінь відродилась навік Україна». Головна тональність твору – *C-dur* із відхиленнями у a-moll гармонічний. Голосоведення мелодичної лінії плавне, у середній теситурі, діапазон партії сопрано – мі^1-до^2, у партії альта – сі-ля^1. Переважає тісне розташування голосів, укладене за правилами класичної гармонізації. Особливість гармонічної мови полягає у тому, що побудова завершення другої строфи здійснюється через D_7 у *C-dur*, а при повторі другої строфи, куплет закінчуються у *a-moll*. Тільки у

завершальному акорді пісні мінор змінюється на мажор (у теноровій партії «до» переходить у «до-дієз»). Окрім мелодичних і гармонічних змін, повтор другої строфи має також ритмічні зміни.

«Молитва», на слова С. Семирозум, музика О. Водяної – ще один зразок сучасної духовної пісні, текст якої виражає персональну молитву за рідний край, людей, звичаї, мову, пісню. Цей духовний хоровий твір призначений більше для концертного, аніж для виконання під час Літургії. Форма пісні куплетна, куплет укладений в просту двочастинну форму. Починається твір хоровим поліфонічним викладом вокалізу (9 тактів), де кожна партія проведена у суцільному звуковому мереживі, що створює атмосферу молитви, а на 7-му такті вступає соліст (тенор) зі словами: «Ніч туманом землю застеляє тихо, я творю молитву Господу з небес». Далі – загальнохоровий виклад матеріалу з головною темою у сопрано. Пісня написана в тональності *d-moll*, простежуються відхилення в паралельний мажор *(F-dur)* у першій строфі, яка закінчується на D головної тональності. У другій строфі відхилення в *c-moll* і *D-dur*, гармонічна побудова закінчується, через S-D, T головної тональності. Голосоведення у пісні плавне, без скачків, трудність при виконанні складають висхідні мелодичні секвенції у високій теситурі із альтерацією у сопрано і тенора у другій строфі.

У творчому доробку хорового ансамблю «Воскресіння» є цикл програмних пісень, присвячених отцям-редемптористам, які були проголошені блаженними мучениками греко-католицької церкви – о. Зіновію Ковалику, о. Івану Зятику, о. Василю Величковському та о. Миколаю Чарнецькому. Ці пісні звучать у виставі «Дорогою Апостолів і Страдників». У цих творах оспівана ціла історія життя кожного з названих подвижників, історія покликання, історія переслідування за Христову віру, особиста драма на шляху до спасіння та мученицька смерть.

В. Панченко у своїй науковій розвідці про стилістичний портрет сучасної пісні пропонує схему його створення, одним із етапів якої є концептосфера пісні [12, 63]. У духовних піснях, що входять у цикл, присвячений мученикам, простежуємо спільну концептосферу тексту. Концептосфера тексту пісні про о. Зіновія Ковалика: *«Божа слава», «віра», «переконання», «страждання», «жертва», «любов».* Пісня, присвячена о. Василю Величковському, написана як колискова матері для сина, концептосферою тут є: *«благала», «віра», «служити»,*

«випробування», «терпіння», «Воскресіння». «Владико, отче Миколаю» – пісня про о. Миколая Чарнецького, в якій *«Блаженний», «страждання», «Престол», «пастир», «спасіння», «терниста путь», «дар»* складають концептосферу пісні.

Пісня «Отець Іван Редемпторист» про отця Івана Зятика, на слова о. В. Мендруня, музика О. Водяної. Концептосфера тексту у ній *«покликання», «монаший світ», «тюрма», «віра», «вірність», «небо»*. Це хоровий твір куплетної форми (3 куплети) із приспівом, де куплет укладений в просту двочастинну форму. Тональність твору *d-moll*, у 4 такті першого куплету з'являється відхилення у *f-moll* і куплет закінчується на D цієї ж тональності. Приспів першого куплету розпочинається у *F-dur*, на слова «Блаженний отче наш Іване», мажорна тональність в даному контексті звучить ствердно, підносячи образ головного героя.

Н. Тихомирова визначає взаємозалежність стилю і тексту твору, стверджуючи, що в тексті твору виражається стиль композитора, який пізнається в процесі вивчення самого тексту, а для розшифрування тексту необхідні знання так званого коду, тобто стилю композитора [14, 154].

М. Сухолова говорить про «семантично сталі союзи між автором текстів та музики пісень і їх виконавцями», підсумовуючи, що «дана триєдність авторського пісенного складу є вже системною конститутивною рисою вітчизняного естрадного пісенного мистецтва» [13, 299]. В контексті діяльності хорового ансамблю МДТ «Воскресіння» переважають саме такі союзи, позаяк авторами більшості пісень оригінального репертуару є учасники колективу, які перебувають в одному духовно-тематичному культурному полі. Тексти таких духовних пісень складаються відповідно до тематики тієї чи іншої вистави, події, постаті, а музика і аранжування – відповідно до тексту, з урахуванням можливостей виконавського складу.

Висновки. Стиль охоплює усі характерні риси музичного твору, що включає елементи музичної мови, особливості тексту, організацію виконання цілого твору. У творчості хорового ансамблю МДТ «Воскресіння» знайшли втілення інтонаційно-стильові характеристики традиційних духовних піснеспівів та сучасної пісні. Стильові особливості сучасної пісні в цьому репертуарі полягають у використанні фонограми мінус, інструментального супроводу (фортепіано, гітари, скрипки, контрабаса, та ін.), також у використанні

ритмічних побудов (тріолі, синкопи), а також підголоски в загальнохоровому викладі. В оригінальних піснях колективу успішно реалізувалися засоби сучасної музичної мови з глибокими поетичними текстами філософсько-екзистенційного змісту.

Домінуючим у МДТ «Воскресіння» при художній інтерпретації сучасних духовних пісень являється осмислення, розуміння, глибоке проникнення у зміст пісні, у її художньо-образну систему.

До визначальних особливостей виконавського стилю окресленого хорового ансамблю можемо віднести онтологічний підхід у розкритті образного змісту пісні, її тематики та ідеї, який полягає в сутнісному розумінні та усвідомленні змісту й смислового навантаження.

Перспективи дослідження теми. Стилістичні особливості сучасних духовних пісень потребують подальшого вивчення з метою популяризації їх в контексті сучасного духовно-мистецького культурного простору.

Список використаних джерел і літератури:

1. Водяний Б. Духовно-просвітницька діяльність хорового ансамблю Молодіжного духовного театру-студії «Воскресіння». *Молодь і ринок.* 2011. № 11 (82). С. 95–98.
2. Водяний Б., Водяна В. Молодіжний духовний театр «Воскресіння». Кроки духовно-мистецького зростання. Тернопіль, 2006. 78 с.
3. Гнатюк О. Українська духовна бароккова пісня. Варшава-Київ, 1994. 185 с.
4. Зав'ялова К. Музикознавчі проблеми категорії стилю. *Сучасна картина світу: Природа, суспільство, людина*. Суми, 2008. С. 296–304.
5. Корній Л. Українська шкільна драма і духовна музика XVII – першої половини XVIII ст. Київ, 1993. 185 с.
6. Короткова Л. Стиль як універсальна категорія: міждисциплінарний підхід. *Science and Education a New Dimension. Philology,* VII (60), Issue: 204, 2019 Sept. С. 52–55.
7. Костюковець Л. Із спостережень над історією розвитку різдвяних псалмів-колядок. ЗНТШ. Львів, 1993. Т. 226. С. 238–243.
8. Крепак К. Стилістичні особливості жанру «Кобзарське мистецтво» у сучасному соціумі. *Музичне мистецтво і культура*. 2021. Вип. 33. С. 67–77.
9. Лігус О.М. Теоретичні аспекти співвідношення музичного стилю і жанру. *Вісник КНУКІМ*. 2016. Вип. 35. С. 129–137.
10. Матіяш Д. Особливості поетики української барокової духовної пісні (на матеріалі покаянних пісень). *Магістеріум.* Вип. 4. 2000. С. 23–30.

11. Медведик Ю. Жанрово-стильові особливості української духовної пісні XVII – XVIII ст. *Науковий збірник з історії церковної монодії та гимнографії*. 2004. Ч. 2. С. 213–224.
12. Панченко В. Стилістичний портрет сучасної пісні. *Записки з українського мовознавства.* 2019. Т. 2 № 26. С. 62–67.
13. Сухолова М. Стильові особливості сучасної естрадної пісні. *Журнал «Перспективи та інновації науки»*. 2023. № 7 (25). С. 291–302.
14. Тихомирова Н. Стильовий підхід у музичній педагогіці. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. № 10 (269). Ч. 2. С. 152–156.

References:

1. Vodjanyj, B. (2011). Dukhovno-prosvitnycjka dijaljnistj khorovogho ansamblju Molodizhnogho dukhovnogho teatru-studiji «Voskresinnja». Molodj i rynok. № 11 (82), 95–98 [in Ukrainian].
2. Vodjanyj, B., Vodjana, V. (2006). Molodizhnyj dukhovnyj teatr «Voskresinnja». Kroky dukhovno-mystecjkogho zrostannja. Ternopilj, 2006. 78 [in Ukrainian].
3. Ghnatjuk, O. (1994). Ukrajinsjka dukhovna barokkova pisnja. Varshava; Kyjiv, 185 [in Ukrainian].
4. Zav'jalova, K. (2008). Muzykoznavchi problemy kateghoriji stylju. Suchasna kartyna svitu: Pryroda, suspiljstvo, ljudyna. Sumy, 296–304 [in Ukrainian].
5. Kornij, L. (1993). Ukrajinsjka shkiljna drama i dukhovna muzyka XVII — pershoji polovyny XVIII st. Kyjiv, 1993. 185 [in Ukrainian].
6. Korotkova, L. (2019). Stylj jak universaljna kateghorija: mizhdyscyplinarnyj pidkhid. Science and Education a New Dimension. Philology, VII (60), Issue: 204, 52–55 [in Ukrainian].
7. Kostjukovecj, L. (1993). Iz sposterezhenj nad istorijeju rozvytku rizdvjanykh pslalmiv-koljadok. ZNTSh. Ljviv, 226, 238–243 [in Ukrainian].
8. Krepak, K. (2021). Stylistychni osoblyvosti zhanru «Kobzarsjke mystectvo» u suchasnomu sociumi. Muzychne mystectvo i kuljtura, 33, 67–77 [in Ukrainian].
9. Lighus, O.M. (2016). Teoretychni aspekty spivvidnoshennja muzychnogho stylju i zhanru. Visnyk KNUKIM, 35, 129–137 [in Ukrainian].
10. Matijash, D. (2000). Osoblyvosti poetyky ukrajinsjkoji barokovoji dukhovnoji pisni (na materiali pokajannykh pisenj). Maghisterium, 4, 23–30 [in Ukrainian].
11. Medvedyk, Ju. (2004). Zhanrovo-styljovi osoblyvosti ukrajinsjkoji dukhovnoji pisni XVII – XVIII st. Naukovyj zbirnyk z istoriji cerkovnoji monodiji ta ghymnoghrafiji, 2, 213–224 [in Ukrainian].
12. Panchenko, V. (2019). Stylistychnyj portret suchasnoji pisni. Zapysky z ukrajinsjkogho movoznavstva, 2 (26), 62–67 [in Ukrainian].
13. Sukholova, M. (2023). Styljovi osoblyvosti suchasnoji estradnoji pisni. Zhurnal „Perspektyvy ta innovaciji nauky", 7 (25), 291–302 [in Ukrainian].
14. Tykhomyrova, N. (2013). Styljovyj pidkhid u muzychnij pedaghoghici. Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka, 10 (269), 2, 152–156 [in Ukrainian].

Теоретичні та історичні проблеми музичного мистецтва

Theoretic and historical problems of musical art

Гонтова Л.В.
ПАРАМЕТРИЗМ У МУЗИЦІ ТА АРХІТЕКТУРІ: МОЖЛИВІСТЬ ПАРАЛЕЛІЗМУ
(на прикладі творчості Кайї Сааріахо та Захі Хадід)
(із циклу статей «Теорія нового звуку») 82

Редя В.Я.
ДІАЛОГ КУЛЬТУР У МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ ПЕРЕХІДНИХ ПЕРІОДІВ ЯК «ХУДОЖНІЙ ПРОГНОЗ» 96

Халєєва О.В., Цуранова О.О., Цехмістро О.В.
КАНТАТНО-ОРАТОРІАЛЬНИЙ ЖАНР У СЕМІОТИЧНОМУ ДИСКУРСІ 110

Андріянова О.В.
ОСОБЛИВОСТІ АНСАМБЛЕВОГО ПИСЬМА У ФЛЕЙТОВИХ СОНАТАХ Ф. ГОБЕРА (на прикладі Сонати № 3) 122

Кисляк Б.М.
СУЧАСНА БАЯННА ТВОРЧІСТЬ: ПОГЛЯД НА ТРАДИЦІЇ І НОВАТОРСТВО 135

Щітова С.А., Лисенко Г.В.
РЕКВІЄМ Ю. ЕЛЬСНЕРА – ТРАДИЦІЇ АБО НОВАТОРСТВО? 144

Яценко Г.В., Водяний Б.О.
СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ДУХОВНИХ ПІСЕНЬ (на матеріалі діяльності хорового ансамблю молодіжного духовного театру-студії «Воскресіння») 152

Карась В.М.
ХОРОВИЙ КОНЦЕРТ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ: ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ 165